

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **M.I.**,

wobec którego odmówiono wszczęcia postępowania o czyn z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 5 marca 2025 r.,

w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść obwinionego,

od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 2 października 2024 r., V Kz 1407/24,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim

z dnia 13 sierpnia 2024 r., II W 417/24,

**uchyla zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku
i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

M.I. został obwiniony o to, że jako pracodawca – Prezes Zarządu O. sp. z o.o. przy ul. [...] w S. w tzw. niehandlowe niedziele, przypadające w okresie od 4 lutego 2024 r. do 21 kwietnia 2024 r., powierzał wykonywanie pracy 15 pracownikom, tj. o wykroczenie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (t.j.: Dz. U. z 2024

r., poz. 449 ze zm.; dalej: ustawa o ograniczeniu handlu w niedzielę lub u.o.h.) w zw. z art. 151^{9b} ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (t.j.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1194), art. 4 i art. 5 pkt 2 u.o.h.

Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2024 r., II W 417/24, działając na podstawie art. 59 § 2 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.w., odmówił wszczęcia postępowania w przedmiotowej sprawie.

Zażalenie na to postanowienie wniósł oskarżyciel publiczny – Państwowa Inspekcja Pracy, Okręgowy Inspektorat Pracy w G., Oddział w S., zaskarżając je w całości i zarzucając „obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

1) art. 10 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 2 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę poprzez błędną wykładnię – uznanie, że prowadzenie w placówce handlowej działalności w zakresie kultury, sportu, oświaty turystyki i wypoczynku, nie wypełnia znamion wykroczenia powierzenia pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu w niedzielę wbrew zakazowi, podczas gdy prawidłowa wykładnia przepisów powinna polegać na uznaniu, że dla korzystania z wyjątku od zakazu, o którym mowa w art. 5 u.o.h., określonego w art. 6 ust. 1 pkt 10 u.o.h., powyższe okoliczności nie są wystarczające, a wyjątek ten znajduje zastosowanie jedynie w przypadku, gdy placówka handlowa znajduje się w zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki lub wypoczynku;

2) art. 10 ust. 1 u.o.h. w związku z art. 5 k.w. poprzez przyjęcie, że ewentualny brak możliwości przyjęcia w okolicznościach przedmiotowej sprawy, iż obwiniony działał umyślnie powodowałoby niemożliwość przypisania obwinionemu popełnienia zarzucanego mu wykroczenia, podczas gdy ustawa nie przewiduje by wykroczenie stypizowane w art. 10 ust. 1 u.o.h. popełnić można byłoby wyłącznie umyślnie, a co za tym idzie można popełnić je również nieumyślnie;

3) art. 1 § 2 k.w. – poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że niemożliwość przypisania winy w czasie czynu zachodzić może także w innych przypadkach niż zachodzenie ustawowo przewidzianych okoliczności wyłączających winę”. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Starogardzie Gdańskim do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z dnia 2 października 2024 r., V Kz 1407/24, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Kasację od tego postanowienia wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżył je w całości, na niekorzyść obwinionego M.I., zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. oraz art. 107 § 3 k.p.w. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 32 § 2 i § 5 k.p.w., polegające na przeprowadzeniu nieprawidłowej kontroli odwoławczej, co skutkowało wydaniem przez Sąd Okręgowy niezasadnego orzeczenia utrzymującego w mocy zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego, mocą którego na podstawie art. 59 § 2 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.w. odmówiono wszczęcia postępowania w sprawie przeciwko M.I., obwinionemu o popełnienie czynu kwalifikowanego z art 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, wobec uznania, iż zachowanie obwinionego nie wyczerpało ustawowych znamion zarzucanego mu czynu, w wyniku niesłusznego podzielenia przez Sąd *ad quem* wyrażonego przez Sąd *meriti* błędnego, rażąco naruszającego przepis art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni poglądu, iż przedsiębiorca wykonujący jednocześnie usługi w zakresie kultury jest uprawniony do nieograniczonego cyt. ustawą handlu w dni objęte powszechnym zakazem, albowiem nie sposób twierdzić, że nie zostały spełnione wymogi określone w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. tylko z tego powodu, że działalność handlowa jest prowadzona równolegle z działalnością kulturalną, skoro ustawodawca odniesieniu do tego wyjątku nie wprowadził pojęcia „przeważającej działalności” nad działalnością handlową, podczas gdy należyta ocena podniesionego w zażaleniu oskarżyciela publicznego zarzutu oraz przywołanej na jego poparcie argumentacji wskazującej na obrazę prawa materialnego, a mianowicie art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, zwłaszcza w świetle rezultatu wykładni językowej tego przepisu, dowodzącej, że zakaz handlu nie obowiązuje wprawdzie w placówkach handlowych, jednakże wyłącznie mieszczących się w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku, winna prowadzić Sąd *ad quem* do konstatacji, iż

zachowanie obwinionego, polegające na utworzeniu, w ramach wielkopowierzchniowego sklepu prowadzonego pod szyldem I. „Klubu [...]” nie zniósło ustawowego zakazu powierzenia pracy w tzw. niehandlowe niedziele pracownikom tej placówki handlowej i realizowało znamiona wykroczenia z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, gdzie jednocześnie Sąd *ad quem* nie ustosunkował się w sposób należyty do takiego postąpienia i poprzestał jedynie na uznaniu, iż w powiązaniu z zaniechaniem zdefiniowania przez ustawodawcę pojęcia „zakładu prowadzącego działalność w zakresie kultury”, dokonana przez Sąd *meriti* wykładnia art. 6 ust. 1 pkt 10 cyt. ustawy jest prawidłowa, a w konsekwencji tego wskazana w zażaleniu oskarżyciela publicznego interpretacja przywołanej normy prawnej jest błędna”. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim i przekazanie sprawy temu Sądowi do rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. Ma rację Prokurator Generalny, że Sąd Okręgowy przeprowadzając kontrolę odwoławczą na skutek zażalenia od postanowienia Sądu I instancji dopuścił się rażącego naruszenia prawa procesowego w zakresie rzetelności tej kontroli, co doprowadziło do rażącego naruszenia prawa materialnego, a konkretnie art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele.

Należy zauważyć, że analogiczne sprawy były już przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2023 r., III KK 155/23; z dnia 18 października 2023 r., III KK 57/23; z dnia 19 grudnia 2023 r., III KK 440/23; z dnia 21 maja 2024 r., III KK 121/24; z dnia 10 lipca 2024 r., V KK 491/23; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 maja 2024 r., V KK 9/24 oraz z dnia 23 lipca 2024 r., I KK 142/24). We wszystkich ww. sprawach Sąd Najwyższy zajął tożsame stanowisko co do rozumienia treści art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele. Niewątpliwie można więc mówić o ukształtowaniu się stabilnej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego co do wykładni

tego przepisu. Chociaż oskarżyciel w zażaleniu na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania wykroczeniowego powołał się na niektóre z ww. orzeczeń, Sąd Okręgowy nie ustosunkował się do zawartych w nich argumentów, pomijając utrwalone już stanowisko Sądu Najwyższego. Potwierdza to zasadność zarzutu kasacji o nieprzeprowadzeniu w tej sprawie rzetelnej kontroli odwoławczej.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie aprobuje argumentację zawartą w ww. orzeczeniach Sądu Najwyższego, w szczególności w sprawach III KK 155/23 oraz I KK 142/24 i przyjmuje ją jako własną. Nie powielając całości wyводу należy podkreślić, że kluczowa w tej sprawie jest wykładnia art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę, w którym mowa jest o wyjątku od zakazu handlu w niedzielę, który nie obowiązuje „w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku”. Należy przypomnieć, że art. 10 ust. 1 ustawy o ograniczeniu handlu przewiduje odpowiedzialność wykroczeniową za czyn polegający na powierzaniu wykonywania pracy w handlu lub wykonywania czynności związanych z handlem pracownikowi lub zatrudnionemu wbrew zakazowi handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem w niedzielę lub święta. Zakaz „handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem”, a także „powierzania pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem” w niedzielę lub święta wynika z art. 5 ww. ustawy. Wyjątki od tego zakazu zostały enumeratywnie wymienione w art. 6 ustawy o ograniczeniu handlu, a w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy wskazano, że taki wyjątek stanowi handel, wykonywanie czynności związanych z handlem, powierzanie pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania pracy w handlu oraz wykonywanie czynności związanych z handlem w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku.

Trafne jest stanowisko Sądu Najwyższego ze sprawy III KK 155/23, zgodnie z którym o zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku można twierdzić wówczas, gdy zespół wyodrębnionych obiektów materialnych przedsiębiorstwa wiąże się z działalnością kulturalną, sportową, oświatową, turystyczną lub wypoczynkową. Z kolei w sprawie V KK

491/23 słusznie wskazano, że zwolnione od zakazu handlu w niedziele są placówki handlowe niejako podporządkowane zakładom świadczącym działalność w zakresie m.in. kultury, albowiem placówki takie muszą znajdować się w tych zakładach, a nie na odwrót. Tożsamy pogląd został wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2024 r. (I KK 142/24), w którym słusznie podkreślono, że „mając na względzie brzmienie przepisu art. 6 ust. 1 ustawy [...], stwierdzić należy, iż zarówno z punktu widzenia wykładni językowej, jak i celowościowej, użycie przez ustawodawcę przyimka "w" w odniesieniu do placówek handlowych zwolnionych z zakazu handlu z racji miejsca ich usytuowania, z jednej strony wskazuje na relacje przestrzenne, a z drugiej strony na swoistą zależność placówki handlowej od zakładu (obiektu) jednostki, na terenie którego się ona znajduje, stanowiąc jednocześnie o jej subsydiarnym charakterze.”

Powyższe znajduje oparcie w literaturze przedmiotu. Ł. Duśko i M. Szurman trafnie wskazują, że „prowadzona na terenie placówki handlowej działalność handlowa ma być funkcjonalnie podporządkowana zakładowi, w tym sensie, że celem prowadzenia placówki handlowej jest zwiększenie użyteczności oraz atrakcyjności zakładu. Zakład pozostaje tutaj jednostką nadrzędną, a działalność handlowa jest uboczna i subsydiarna. Po drugie, placówka handlowa z punktu widzenia przestrzennego znajdować ma się na terenie zakładu. Oba te warunki muszą być spełnione łącznie, by w sposób legalny przedsiębiorca mógł korzystać z wyłączenia z art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu” (zob. Ł. Duśko, M. Szurman, *Placówka handlowa w zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku – wykładnia wyjątku od zakazu handlu w niedziele i święta*, Palestra 2022, nr 10, s. 65).

Mając na względzie powyższe uwagi należy uznać, że Sąd odwoławczy błędnie zaakceptował stanowisko przyjęte przez Sąd I instancji, sprowadzające się do uznania, że prowadzenie w wielkopowierzchniowym sklepie spożywczym „Klubu [...]” czyni z tej placówki handlowej placówkę kultury, zwolnioną od zakazu handlu w niedzielę. Kwestionowany sklep, w którym prowadzony jest handel detaliczny z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych stanowi samodzielną, wyodrębnioną placówkę handlową i nie znajduje się na terenie żadnego zakładu świadczącego działalność w zakresie kultury czy też sportu, turystyki, wypoczynku

lub oświaty. Nie można zgodzić się z twierdzeniem zawartym w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że skoro w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę ustawodawca nie wprowadził żadnych dodatkowych kryteriów wartościujących, np. jak przewidziane w innych punktach kryterium przeważającej działalności, sąd nie jest uprawniony różnicować sytuacji placówek w zależności od skali ich działania na poszczególnych płaszczyznach, powierzchni, obrotów uzyskiwanych z określonej działalności czy od jakiegokolwiek innego kryterium, jeśli placówki te spełniają jednocześnie rolę placówek *stricto* handlowych i zakładów prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku. Nie ma bowiem znaczenia, że ustawa nie wprowadza żadnych kryteriów wielkościowych, powierzchniowych czy jakościowych działalności w zakresie kultury. Sąd odwoławczy pominął w swoich rozważaniach kwestię tego, że „placówka handlowa” ma znajdować się „w zakładzie” o określonym profilu działalności. Przyjęcie tej perspektywy mogłoby doprowadzić Sąd II instancji do całkowicie odmiennych wniosków, które wciąż nie stanowiłyby rozszerzającej wykładni zakazu handlu w niedzielę i święta.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd odwoławczy wielokrotnie odwołał się do argumentacji dającej prymat wykładni językowej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazywano już, że także wyniki tego rodzaju wykładni prowadzą do wniosku o zakazie handlu w niedzielę w placówkach handlowych tego typu, jak będąca przedmiotem czynu w tej sprawie. Ponownie należy w tym miejscu przywołać stanowisko wyrażone m.in. w sprawie III KK 57/23, że wykładnia językowa prowadzi do wniosku, iż użycie przez ustawodawcę w art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę przyimka „w” w odniesieniu do placówek handlowych zwolnionych z zakazu handlu z racji miejsca ich usytuowania, z jednej strony wskazuje na relacje przestrzenne, a z drugiej strony na swoistą zależność placówki handlowej od zakładu (obiektu) jednostki, na terenie którego się ona znajduje, stanowiąc jednocześnie o jej subsydiarnym charakterze. Jakiegokolwiek zatem „odwrócenie” tych relacji w pełni realizuje ustawowe znamiona wykroczenia z art. 10 ust. 1 u.o.h.

Wypada jednocześnie zaznaczyć, że dla rozstrzygnięcia tej sprawy nie ma znaczenia kwestia rozumienia pojęcia „przeważającej działalności”, bowiem nie

zostało ono ujęte w wyjątku z art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę. Problemem w tej sprawie było to, że działalność handlowa nie była prowadzona w zakładzie prowadzącym działalność w zakresie kultury (art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę).

Uwzględniając kasację Prokuratora Generalnego, wbrew wnioskowi kasacji, należało uchylić wyłącznie postanowienie Sądu odwoławczego i przekazać mu sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu zażaleniowym. Uzasadnienie postanowienia Sądu I instancji koncentrowało się na wykładni art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę, jednak nie tylko ta kwestia była powodem rozstrzygnięcia. W ostatnim akapicie uzasadnienia Sąd Rejonowy wskazał, że niezależnie od rozważań dotyczących bezprawności zachowania obwinionego, nie sposób przypisać mu działania w sposób umyślny i zawiniony. W zażaleniu oskarżyciela publicznego zostały zawarte zarzuty kwestionujące stanowisko Sądu I instancji także w tym zakresie (zarzuty z punktów 2 i 3 zażalenia). Sąd Okręgowy nie odniósł się do nich, stwierdzając, że „odnoszenie się przez Sąd odwoławczy do zarzutów z pkt 2 i 3 zażalenia dotyczących możliwości przypisania obwinionemu winy jest bezcelowe, albowiem czyn zarzucany nie wyczerpuje znamion strony przedmiotowej zarzucanego wykroczenia”. W tej sytuacji, skoro Sąd Rejonowy oparł swą decyzję o odmowie wszczęcia postępowania wykroczeniowego jeszcze na innej podstawie, która nie była przedmiotem rozważań Sądu odwoławczego (i w sumie nie musiała być), i w rezultacie nie była przedmiotem zarzutu kasacji wniesionej na niekorzyść obwinionego, należało uchylić tylko postanowienie Sądu Okręgowego i sprawę przekazać temu Sądowi. Rozpoznając ponownie zażalenie oskarżyciela publicznego, Sąd odwoławczy będzie miał na uwadze rozważania zawarte w uzasadnieniu tego postanowienia dotyczące wykładni art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ograniczeniu handlu w niedzielę (art. 112 k.p.w. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. w zw. z art. 442 § 3 k.p.k.). Jednocześnie będzie zobowiązany do rzetelnego rozpoznania wszystkich zarzutów zażalenia.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji postanowienia.

[WB]

[r.g.]

